

**МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ
УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ КАДРОВОЇ
ПОЛІТИКИ**

проспект Повітряних Сил, 6
Київ, 03168
Тел.: (044) 293 60 85

Тео Діамантідісу

Європейське бюро сумлінної
відмови від військової служби
(European Bureau for Conscientious
Objection, EBCO)

E-mail: ebco-report@ebco-beoc.org

На № б/н від 13.11.2025

Шановний пане Тео Діамантідісе!

У Департаменті кадрової політики Міністерства оборони України, за дорученням та в межах компетенції, розглянуто Ваш запит на отримання публічної інформації від 13.11.2025 щодо права людини на сумлінну відмову від військової служби в рамках підготовки ЕВСО відповідного щорічного звіту.

За результатами опрацювання інформуємо про таке.

Підготовка пропозицій щодо нормативного врегулювання питання права людини на сумлінну відмову від військової служби перебуває в компетенції Державної служби України з етнополітики та свободи совісті (далі – ДЕСС), яка забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері релігії та розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів у відповідній сфері.

Довідково: Пункти 1, 4 Положення про Державну службу України з етнополітики та свободи совісті, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 812.

Саме ДЕСС визначено відповідальним виконавцем щодо реалізації заходів з досягнення стратегічного результату 2 (*Право на сумлінну відмову від військової служби з мотивів релігійних переконань забезпечено під час воєнного стану*) блоку 3.3 “Свобода думки, совісті та релігії” розділу III “Основоположні права” Дорожньої карти з питань верховенства права (далі – Дорожня карта), затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 травня 2025 р. № 475-р. “Деякі питання забезпечення переговорного процесу про вступ України до Європейського Союзу за кластером 1 “Основи процесу вступу до ЄС”.

Довідково: блоком 3.3 розділу III Дорожньої карти визначено такі заходи:

1. Огляд чинного застосування норм щодо права на відмову від військової служби з мотивів совісті та впровадження контр-заходів щодо виявлених втручань у здійснення цього права у відповідності до вказівок Венеційської комісії Ради Європи. Строк – I квартал 2026 року.

ДОКУМЕНТ СЕДО
Сертифікат 3F1FC22062171FDF040000001F0E0000692E0200
Підписувач Андрусак Марк Володимирович
Дійсний з 04.10.2024 0:00:00 по 03.10.2026 23:59:59

Департамент кадрової політики

220/16/Вих3ПІ/47 від 24.11.2025 19:04

2. Розроблення та прийняття закону щодо забезпечення права на проходження альтернативної служби під час воєнного стану, на особливий період. Строк – II квартал 2026 року.

Міноборони, яке серед інших державних органів визначено співвиконавцем зазначених заходів, у цілому, підтримує пропозиції щодо осучаснення Закону України “Про альтернативну (невійськову) службу” (далі – Закон №1975-XII), яким унормовано організаційно-правові засади заміни виконання військового обов’язку, якщо це суперечить релігійним переконанням громадянина, на альтернативну (невійськову) службу.

Так, статтею 1 Закону №1975-XII визначено, що альтернативна служба є службою, яка запроваджується замість проходження строкової військової служби і має на меті виконання обов’язку перед суспільством. В умовах воєнного або надзвичайного стану можуть встановлюватися окремі обмеження права громадян на проходження альтернативної служби із зазначенням строку дії цих обмежень.

Проте, на сьогодні, чинним законодавством України такий вид військової служби, як строкова військова служба, не передбачено.

Відповідно до Закону України “Про військовий обов’язок і військову службу” (далі – Закон № 2232-XII):

військовий обов’язок установлюється з метою підготовки громадян України до захисту Вітчизни, забезпечення особовим складом Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, а також правоохоронних органів спеціального призначення, посади в яких комплектуються військовослужбовцями (*частина друга статті 1*);

громадяни України мають право на заміну виконання військового обов’язку альтернативною (невійськовою) службою згідно з Конституцією України та Законом №1975-XII (*частина четверта статті 1*);

базову військову службу громадяни України проходять відповідно до законів України у Збройних Силах України та інших військових формуваннях з метою здобуття військово-облікової спеціальності, набуття практичних навичок і умінь для збройного захисту Вітчизни (*частина сьома статті 2*);

базова загальновійськова підготовка проводиться з метою здобуття громадянами України військово-облікової спеціальності, навичок і умінь, необхідних для виконання конституційного обов’язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України (*частина перша статті 10-1*).

Слід зазначити, що Закон № 2232-XII не тільки визначає мету та складові військового обов’язку, а й здійснює правове регулювання відносин між державою і громадянами України у зв’язку з виконанням ними конституційного обов’язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України (*преамбула, стаття 1*).

Зазначені положення Закону № 2232-XII повністю корелюються зі статтею 65 Конституції України в частині того, що захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України є обов’язком громадян України.

Крім того, статтею 17 Основного Закону України також визначено, що захист суверенітету і територіальної цілісності України є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу.

У свою чергу, статтею 1 Закону України “Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію”, встановлено, що особливий період є періодом виконання громадянами України свого конституційного обов’язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, який настає з моменту оголошення рішення про мобілізацію (крім цільової) чи з моменту введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях та охоплює час мобілізації, воєнний час і час демобілізації після закінчення воєнних дій.

При цьому, відповідно до Закону № 2232-ХІІ, захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України та військовий обов’язок не є рівнозначними поняттями.

Тому, враховуючи положення Конституції України, Закону № 2232-ХІІ та Закону України “Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію”, Міноборони вважається, що:

розроблення проекту Закону України про внесення змін до Закону №1975-ХІІ, у зв’язку з необхідністю його осучаснення, можливо виключно в частині заміни положень про строкову військову службу нормами про базову військову службу (базову загальновійськову підготовку) у мирний час та під час особливого періоду (крім періоду дії воєнного стану);

зазначеним законопроектом доцільно встановити під час дії воєнного стану обмеження права громадян на проходження альтернативної служби із зазначенням строку дії цих обмежень – до завершення демобілізації після закінчення воєнних дій.

Зазначені вище пропозиції Міноборони надсилалися до ДЕСС та, на думку Міноборони, потребують обговорення із залученням представників від центральних органів виконавчої влади, які відповідно до закону здійснюють керівництво військовими формуваннями, представників від цих військових формувань, а також від центральних органів виконавчої влади, які забезпечують формування державної політики у сферах зайнятості населення та трудової міграції, нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, зайнятості населення.

З огляду на викладене, Міноборони готове долучитися до опрацювання встановленим порядком відповідного законопроекту, у разі його надходження.

З повагою

Директор Департаменту кадрової політики
Міністерства оборони України
полковник

Марк АНДРУСЯК